

Veranderingen in ons onderwijs; uitkomst van de tweede *denktank* bijeenkomst van Stichting Primo

Peter Jonkers heeft op 1 november 2017 deelnemers van de Primo Denktank¹ uitgenodigd om zijn visie te geven op de uitkomsten van de tweede inspiratiemiddag eerder dit schooljaar. Op de twee inspiratiemiddagen die tot nu toe zijn gehouden heeft een groep Primo-medewerkers haar licht laten schijnen op de wenselijke toekomst van het onderwijs.

Eerder, in februari 2015 gaf Sander Dekkers het startschot om in een platform te onderzoeken wat er in het onderwijs anders moet om leerlingen beter uit te rusten voor het functioneren in een toekomstige samenleving. In de publicatie *Ons Onderwijs 2032*², staat beschreven wat anders moet en anders kan.

Vers van de pers publiceert de inspectie *Ruimte in regels*³, onderdeel van het hernieuwde toezichtkader.

Interessant is het te onderzoeken in welke mate de overheid formeel ruimte biedt om af te stappen van de zaken die binnen Primo als belemmerend worden ervaren en of de aanbevelingen van platform 2032 overeenkomen met de ideeën die leven binnen Primo als het gaat om de inrichting en inhoud van het curriculum.

Vanuit de uitkomsten van de Denktank die gepubliceerd zijn in de laatste *Jongleren*⁴ heeft Peter op 1 november een schema gepresenteerd met een korte samenvatting van de uitkomsten van wat inspireert en wat contraproductief werkt. Verder heeft hij vanuit dit schema aangegeven met welke punten Primo reeds aan de slag is en wilde hij deze middag tevens de discussie op gang brengen over de volgende zaken:

- Welk leiderschap is nodig om deze visie te bereiken?
- Wat zijn de overeenkomsten als we deze visie afzetten tegen Onderwijs 2032?
- Wat is vanuit de Denktank de advisering over de te nemen stappen zowel op school- als bestuursniveau?
- Wat zou de advisering zijn ten aanzien van de inhoud van Onderwijs 2032?

¹ De denktank bestaat uit Primo medewerkers met een specialisme op een of ander gebied. Een klein clubje is in de eerste instantie uitgenodigd in februari 2016 door hun directeur om mee te denken over de wenselijke en mogelijke veranderingen binnen het onderwijs. Inmiddels is deze groep uitgegroeid tot een substantiële en in samenstelling wisselende groep mensen die elkaar inspireert en een klankbord en aanjager is voor de ontwikkelingen binnen Primo.

² *Ons Onderwijs 2032, Eindadvies door Platformonderwijs2032 (januari 2016)*,

³ Inspectie van het onderwijs: *Ruimte in regels, papieren rompslomp of kan het ook anders?* Den Haag, november 2016

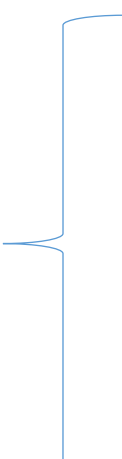
⁴ Online magazine van Stichting Primo Schiedam, te lezen via www.primoschiedam.nl/magazine.

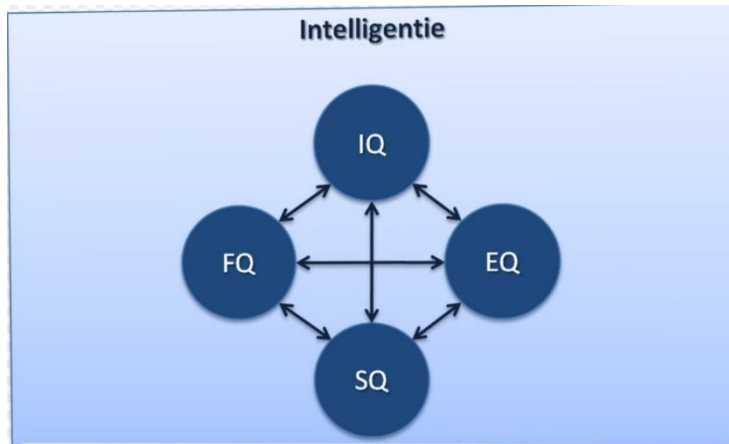
Samenvatting uitkomsten Denktank

Wat inspireert?

-
- Gezien worden
 - Vrijheid en ruimte
 - Vertrouwen
 - Verbinding en uitwisseling
 - Contact en reflectie
 - Moed en lef
 - Leiderschap gericht op verbinding en facilitering
 - Leiderschap verspreid in de school

Wat is contraproductief?

-
- Angst en onzekerheid
 - Regeldruk, bureaucratie, administratie
 - Eilandjes
 - Vasthouden aan het bekende
 - Afrekencultuur
 - Methode(slaven) die niet fijn werken
 - Toetsen die niets toevoegen
 - Ongemotiveerde collega's

Primo en Onderwijs2032

Wat is de visie van Primo vanuit de ontwikkeling en welbevinden van medewerkers en leerlingen? Met andere woorden: Hoe creëren we gezonde organisaties waarin inspirerende factoren tot haar recht komen die toekomstbestendig zijn?

Het model hiernaast brengt in beeld dat het onderwijs dat van oorsprong gericht is op cognitieve intelligentie de balans moet zoeken met andere factoren zoals het emotionele- spirituele- en fysieke welbevinden.

Dit is in de Primo studiedagen van de afgelopen jaren duidelijk uitgedragen en aan de orde geweest en is ook in de tweedaagse bijeenkomsten van directeuren als visie van Primo besproken en beschreven.

In het eindadvies van Platform 2032 komen deze zaken ook naar voren: *Een duidelijk aanbod en daarnaast ruimte voor ontwikkeling in brede zin.*

In het eindadvies worden 5 kenmerken van het toekomstgerichte onderwijs genoemd in termen van leerling doelen maar deze zijn evengoed na te streven voor degenen, leraren en directies in dit geval, die het onderwijs vorm en inhoud moeten geven. De kenmerken zijn:

1. De leerlingen ontwikkelen kennis en vaardigheden ontwikkelen door creativiteit en nieuwsgierigheid in te zetten (IQ, EQ, SQ, FQ)
2. De leerling vormt zijn persoonlijkheid (EQ en FQ)
3. Leerling leert omgaan met vrijheid en verantwoordelijkheid en over grenzen heen te kijken(EQ)
4. Leerling leert de kansen van de digitale wereld te benutten(IQ)
5. De leerling krijgt betekenisvol onderwijs op maat. (IQ)

Omgezet in een curriculum presenteert Peter Jonkers tijdens de laatste bijeenkomst een indeling in twee onderdelen gebaseerd op de aanbevelingen in Onderwijs 2032 nl het **Kerncurriculum** en de **Leerdomeinen**.

Het kerncurriculum (vastgesteld in kerndoelen en SLO-doelen)

Taalvaardigheid (lezen/schrijven, spreken/luisteren en bestudering van de taal als fenomeen) in de Nederlandse en Engelse taal. Een goede taalvaardigheid is onmisbaar om aan de samenleving te kunnen deelnemen

Rekenvaardigheid: Leerlingen ontwikkelen vaardigheden in rekenen en wiskunde. Hiermee kunnen ze kennis en informatie ordenen en structureren.

Digitale geletterdheid: Leerlingen ontwikkelen ICT-basiskennis, informatievaardigheid en mediawijsheid en leren begrijpen hoe technologie werkt (computational thinking)

Burgerschap Het is van belang om jongeren te leren hoe ze in een democratische samenleving kunnen functioneren. Het gaat om het levend houden van de basiswaarden van een democratische rechtstaat, evenals de bevordering van de kennis van staatinrichting en democratie en de daarin geldende spelregels.

De Leerdomeinen

Binnen de leerdomeinen maken de leerlingen zich kennis en vaardigheden op diepgaande wijze eigen. Binnen de onderwerpen wordt meer van minder bestudeerd zodat er tijd is om verbanden te leggen. Binnen de leerdomeinen worden de vakoverstijgende vaardigheden ontwikkeld ook wel genoemd de 21st Century Skills. In het eindadvies Onderwijs 2032 worden ze als volgt omschreven:

Vakoverstijgende vaardigheden: Leerlingen ontwikkelen vaardigheden om deel te nemen aan de maatschappij, kennis toe te passen en te kunnen blijven leren. Het gaat om leervaardigheden, creëren, kritisch denken, probleemoplossend vermogen en samenwerken.

Verder wordt de oude indeling in vakken zoals bij wereldoriëntatie (geschiedenis, aardrijkskunde, biologie, verkeer) en culturele vorming (muziek, handvaardigheid, tekenen, drama) volledig anders ingekaderd. In de laatste jaren zijn vakken zoals techniek, brede kunstzinnige en culturele vorming, burgerschap, maatschappelijke vaardigheden en digitale kennis aan het curriculum van de basisschool toegevoegd waardoor de oude indeling moeilijk in tijd te hanteren valt; komt daar nog bij de vakoverstijgende vaardigheden zoals hierboven genoemd. Onderwijs 2032 beveelt drie leerdomeinen aan waarin bovenstaande zaken geïntegreerd kunnen worden ondergebracht en waarbij de vakoverstijgende vaardigheden geoefend kunnen worden. Deze drie leerdomeinen zijn:

Mens en maatschappij: Leerlingen leren op verschillende manieren naar de samenleving te kijken: vanuit een historisch, geografisch, politiek, economisch en maatschappelijk perspectief.

Natuur en technologie: Leerlingen leren biologische, technische en natuurkundige verschijnselen te begrijpen en onderzoeken. Deze kennis en vaardigheden kunnen ze toepassen bij het ontwerpen en ontwikkelen van (innovatieve) producten.

Taal en cultuur: Leerlingen krijgen inzicht in verschillende culturen en de manier waarop die tot uitdrukking komen in taal en kunst. Ze maken kennis met diverse kunstvormen, leren daarop te reflecteren en leveren een bijdrage.

Wat is er voor nodig om dit te bereiken?

Tijdens de bijeenkomst op 1 november zijn de deelnemers in overleg gegaan om te bedenken welke voorwaarden er nodig zijn om het onderwijs op deze manier vorm te gaan geven:

Aangepaste manier van toetsen:

Voor het kerncurriculum zijn toetsinstrumenten eenduidiger dan voor het toetsen van de vaardigheden binnen de leerdomeinen. Het zal een intensieve zoektocht worden naar een goed inzicht in de ontwikkeling van de leerlingen op alle bovengenoemde gebieden. Toetsen, rapporteren en verantwoorden is de volgende kwestie waar scholen en besturen, inspectie voor rond de tafel moeten. Zichtbaar of meetbaar krijgt een nieuwe betekenis.

Professionele ontwikkeling van leraren:

Van leraren wordt verwacht om van leerstof, gebaseerd op kennis, inzichten en vaardigheden binnen de genoemde domeinen te ontwikkelen bij hun leerlingen. Dat betekent dat zij in een andere rol moeten groeien, materialen en inrichting moeten aanpassen, meer zullen moeten samenwerken, minder sturend en controlerend zullen optreden en meer in gesprek moeten gaan met de leerlingen om hen uit te dagen, bewust te maken en te laten nadenken. Kortom aandacht besteden aan de vakoverstijgende vaardigheden.

Daarnaast zal de didactische kennis van de leerlijnen rekenen/wiskunde en taalonderwijs een belangrijke rol blijven spelen. Het kunnen analyseren van prestaties op basis van toetsen en oefenwerk en de juiste hulp en instructie bieden blijft een belangrijke taak van de leraar en in belangrijke mate een voorwaarde om zich in de andere domeinen te kunnen ontwikkelen.

Samenwerking:

Men is het er unaniem over eens dat samenwerking leidt tot betere resultaten en dat de uitdagingen waar we voor staan in het licht van Onderwijs 2032 en onze eigen wensen zonder samen te werken niet mogelijk zijn. Dat geldt zowel voor leerkrachten en specialisten als voor MT's en directies van scholen.

Wordt Onderwijs 2032 en het implementeren van de aanbevelingen het speerpunt van Primo dan kan het niet anders dan dat de dwarsverbanden die nu al gelegd zijn een steeds grotere rol gaan spelen en inspiratiebronnen zullen zijn voor steeds meer medewerkers van Primo.

Stevige positie van leerkrachten:

Leerkrachten dienen zich veilig te voelen in hun ontwikkeling, hun ambitie en in hun bijdrage aan het veranderende curriculum. Dat betekent dat zij af moeten van de afrekencultuur en alle contraproductieve aspecten die eerder genoemd zijn. Daartoe heeft de inspectie de helpende hand geboden door in het nieuwe toezichtkader de regelgeving en beoordeling aan te passen. Als bestuur en directies kiezen voor de visie in Onderwijs 2032 vormen de veranderingen die in *Ruimte in Regels* beschreven zijn de kaders waarbinnen deze transitie kan plaatsvinden en zowel bij leraren en leidinggevenden de angst voor verandering wegnemen.

De volgende stap is de publicatie *Ruimte in Regels* goed te bestuderen en te beschrijven wat de wettelijke kaders zijn waarbinnen beoordeling door de inspectie plaatsvindt.

Leiderschap:

Om de cultuur te verkrijgen die we willen is het van belang dat wat inspireert de ruimte krijgt en dat wat contraproductief werkt steeds minder voor komt.

We hebben tijdens de laatste bijeenkomst gesproken over de breedste zin van leiderschap, dus niet alleen van de leidinggevende maar juist ook van MT-leden, bouwcoördinatoren en leerkrachten zelf.

Uit de flappen kwamen de volgende aspecten naar voren:

Leiderschap Het daarbij gaat om:

- Elkaar enthousiasmeren en inspireren
- Luisteren
- Open communiceren.
- Vertrouwen hebben/ geven
- Eigenaarschap nemen/ geven (pro-activiteit)
- Relaties aangaan en onderhouden
- Objectief zijn + blijven
- Iets uit handen kunnen geven/ delegeren
- Helicopterview hebben
- Proces bewaken en verduidelijken

- Integer zijn
- Back up geven in lastige situaties
- Geplande en ongeplande gesprekken → belangstelling tonen
- Kwaliteit erkennen(durven delen van je parels), herkennen en inzetten
- Verbinden
- Waardering uitspreken
- Faciliteren in tijd en ruimte (verantwoordelijkheid)
- Draagvlak creëren
- Kaders scheppen en regels afschaffen
- Doen wat je zegt en zeggen wat je doet
- Elkaar aanspreken op ... / feedback geven

Verder werd genoemd:

Bij het maken van keuzes moet het gaan om:

- Past het binnen de visie?
- Is er goed over nagedacht?
- Is het gefundeerd/ bewezen effectief?
- Is er draagvlak?

Om veranderend leiderschap of gewenst leiderschap binnen Primo verder te ontwikkelen, wordt binnen het DB en tijdens de studiedagen aandacht besteed aan de noodzakelijke stappen die nodig zijn om de veranderingen in Onderwijs 2032 in gang te zetten en te anticiperen op het veranderend toezicht van de inspectie. In het plan van aanpak zal concreet gemaakt worden welke stappen er binnen welk tijdvak zullen worden genomen en in welke richting deze wijzen.